

A HŐS ÚTJA

Jónás Tamás: *Elveszítettem a hitemet*

JÓNÁS TAMÁS

1973-ban születet Ózdon, majd egy kis faluban, Csernelyben lakott a családjával. Négyéves volt, amikor eladósodott szüleit letartóztatták. Tamás intézetbe, onnan nevelőszülőkhöz került. Amikor szülei két év múlva kiszabadultak a börtönből, Szombathelyre költöztek. A cigány fiú tehetségét felfedezték a tanárai, s javasolták, hogy gimnáziumba írassák be.

Érettségi után számítástechnikát, fizikát, csillagászatot tanult, a buddhista főiskolára járt, majd az ELTE magyar–szanszkrit szakára. Sehol sem fejezte be a tanulmányait. Programozóként is dolgozott, számítógépes játékokat tervezett.

Pályája elején Esterházy Péter javasolta Herder-díjra. Az Aegon művészeti díjat 2009-ben kapta meg. Verseskötetek mellett prózát is ír. Önéletrajzi motívumokból született 1997-ben a Cigányidők, majd a 2013-ban megjelent Apuapu is. A Milla tagja volt, a Nem tetszik a rendszer című híres kampánydal egyik szövegírója.

Nemrég jelent meg a Magvető Kiadónál az Aegon-díjas író, költő Jónás Tamás új verseskötete, a Törzs. A zsebre vágható kicsi könyvben csupán néhány rövid költemény található, ám a versek befelé mélyülnek. Sokszor kell újraolvasni őket. A szerző egykor a Milla tagjaként a sajtószabadságért is küzdött. Szerinte a Népszabadság megszüntetése is jelzi: ma sokkal rosszabb állapotban van a társadalom, mint korábban.

» SÁNDOR Zsuzsanna

» **Különös a Törzs ajánlója: „Az egyik fiamnak.” A másiknak nem?**

Ez inkább költői játék. Túl hagyományos lett volna, ha azt írom: „Fiaimnak.” A mi apa-fiú kapcsolatunkban persze ők egyenrangúak, ugyanakkor meg kell tanulniuk különbözni, kitűnni, küzdeni mások figyelméért. Nem baj az sem, ha rivalizálnak. Erre szerettem volna bátorítani őket az ajánlómmal.

» **Szembesíteni vagy inkább megóvni akarta fiait attól a nehéz cigánysorsától, amit ön átélt gyerekkorában?**

Megkímélni úgysem lehet őket, nem is várják ezt tőlem. Tudják, hogy az édesapjuk cigány, az édesanyjuk nem, de a fiaimat már senki nem tekinti cigánynak. A kisebbik 18 éves, Waldorf-iskolába jár, zenélni tanul. A nagyobbik 22 éves, már komolyan zenél, marimbán játszik, és politológia szakos egyetemist-

ta. Számukra a cigány múlt olyan távoli, mint másoknak, mondjuk, az ősmagyarok világa. Az identitás elvesztése hiánnyal járhat, de az asszimilációnak sok előnye van. Hisz mindenkinek a családnál nagyobb társadalmi közösségekbe kell beilleszkednie.

» **Könyvbemutatóján arról beszélt: a törzs óvó-védő közösséget is jelent. Önnek van törzse?**

Nincs, én legfeljebb a körön kívüli, perifériára szorult emberek közégekbe tartozom. Vagy oda se. Többnyire fizikailag is egyedül vagyok. A törzsön kívüli lét emlékeztet a gyerekkoromra is. Kis faluban éltünk, négyéves voltam, amikor a szüleimet adósságaik miatt letartóztatták, intézetbe kerültem, majd nevelőszülőkhöz. Egyedül voltam, de később mégis megnyílt a világ: egyetemeken tanultam, barátaim lettek, saját családom, és meg kellett találni a helyemet az irodalmi életben is. Aztán ezek a kapcsolatok is véget értek, kivonultam mindenhon-

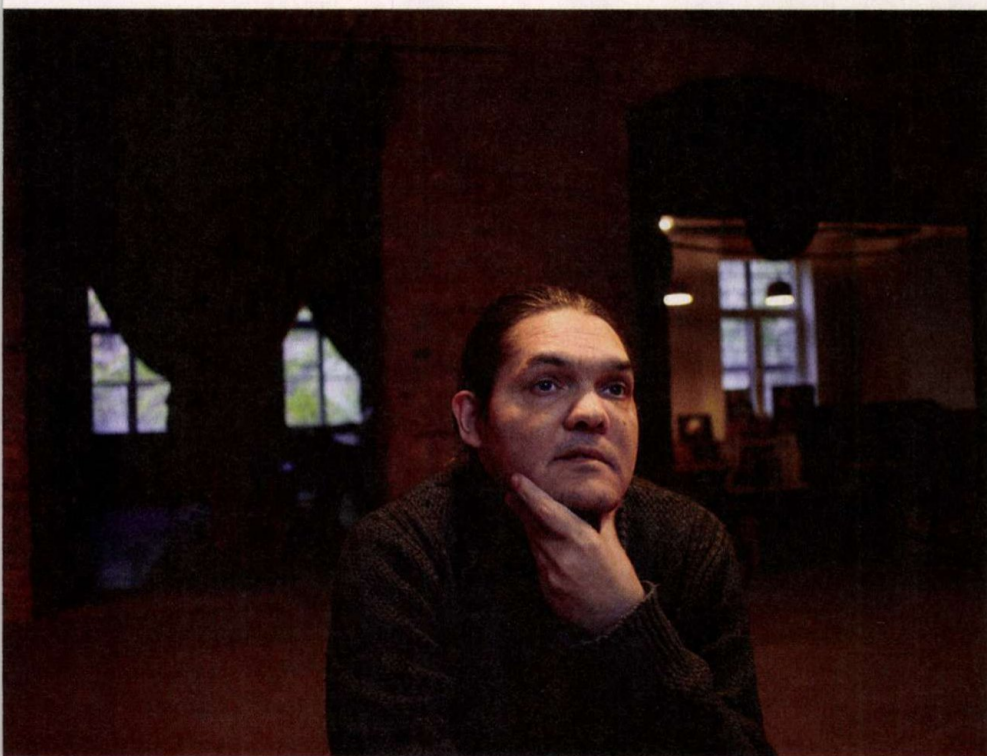
Hírdetés

**Csorbult a hiteles tájékoztatás,
mert eltűntettek egy újságot
a lappiacról, de az emberek
tudni szeretnék az igazságot,
ezért**

kell egy lap!

nan. A hős útja – hisz mindenki saját életének a hőse – eljutott odáig, hogy újra egyedül maradt.

► **Amikor négy éve interjút adott nekünk, elmondta: a virtuális térben érzi magát leginkább otthon. A Facebookon sokan veszik körül.**

Már elkezdtem leépíteni ezeket kapcsolatokat is: a virtuális közösségek nem életszerűek. Hosszú távon rombolják az embert. Szükségünk van testi közelségre, személyes együttlétekre. A Facebookon ez nem lehetséges. Közben elmentem Kolozsvárra, az ottani színháznak dolgoztam. Az a város befogadott, jól éreztem magam ott. Majd a gyerekeim miatt visszajöttem Magyarországra. Rengeteget csavarogtam vidéken, a legszegényebb keleti régiók tanyavilágában, ott, ahol a legtöbb jobboldali ember él. Kíváncsi voltam rájuk, s arra is: igaz-e, hogy világnézetileg kettészakadt az ország?

► **És igaz?**

Nem! Ezt csak a politika és a média sulykolja. A vidéki jobboldaliak nagyon barátságosak voltak velem. Lehetett beszélgetni velük a cigányságról s arról is, miért olyan fontosak nekik a magyar hagyományok és a nemzeti

érzéseket miként használja gyűlöletkelésre a politika.

► **Úgy tapasztalta, vidéken teljes a békesség romák és nem romák között? Mivel magyarázzák akkor a cigányok ellen elkövetett sorozatgyilkosságokat?**

Én is ezt kérdeztem tőlük. Tény, a gyilkosságokat sehol sem a helyiek követték el, hanem máshonnan jött, fanatikus örültek. Ezek extrém, szörnyű esetek voltak, de nem szabad általánosítani: bármerre jártam, sehol nem tapasztaltam szélsőséges, kirekesztő indulatokat. Valóban létezik diszkrimináció, csak nem olyan súlyos, ahogy sokan gondolják. Láttam a falvak végén külön álló házakat, de ezekben nem csak romák laktak, és nem szakadtak el a faluközösségtől. Szerintem a nyomor okozza a legtöbb bajt: nálunk sokan összetévesztik a cigányság kultúráját a szegénység kultúrájával.

► **Az mondja: a megosztottságot a média is sulykolja. Miért lenne érdeke gyűlöletet szítani?**

Mert politikai érdekeket szolgál ki. Ha kikapcsolnánk a rádiókat, tévéket, békésebben élhetnénk. Az írott sajtó helyzete más. Az újságoknak, akár-

JÓNÁS TAMÁS: MELANKÓLIA

Fészket rakott az elmúlás tebened.

Elmúlik majd az is, földre pottyan.

Nem beszélsz, beszédesebb szagod van.

Romlott tojások, mégis felrepednek.

Gangon ülsz. A Gangeszen merengve.

Harangvirág, hangszál, a dallam

magához ránt, fájdalmasan lassan,

ahogyan fáj a reggel, délben, este.

Nem félsz a tütől. Pontossága rokon.

Már nem hülsz el a rég nem látottakon.

Kulcsot bízol az emlékezetedre.

Intenél is búcsút, mint a stoppos

autót, de az egész tested legyintés.

És minden reggel ébredsz, és megint élsz.

csak a könyveknek, alig van hatásuk a mindennapi életre. Az emberek annak hisznek, amit látnak: ha a képernyőn egy politikus ordas eszmékkal uszít és manipulál, annak van súlya. Noha a kistéleplések ebből a szempontból is védettebbek. Egy faluban senki sem fog tüntetést szervezni, mert közben odavész a termés, az állatok is, és esetleg a barátságok is elvesznének. A fővárosban, ahol mélyebben szinte senki nem ismer senkit, sokkal könnyebb egymásnak ugrasztani a csoportokat. A legkíméletlenebb azonban a virtuális tér, itt a gyűlölködés parttalanul áradhat, legfeljebb az emberek letiltják egymást.

► **Őn mégis a Facebookon teszi közzé a verseit. A Törzs költeményeit is itt osztotta meg először.**

Azt gondoltam, sokkal több olvasóhoz eljutok így. Aztán rájöttem, hogy a legfontosabb visszajelzések nem virtuálisan jönnek: többnyire csak lájkokat, szmájlikat kap a költő. Nem tudok ezekkel mit kezdeni.

► **A Facebookon nem fizetnek a versért. Miből él egy Aegon-díjas költő?** Az utóbbi időben szinte semmiből. A ruháimon kívül semmim sincs. Az

utóbbi években különböző egyesületektől kaptam segélyeket, és magán-személyek is küldenek pár ezer forintos adományokat. A könyveimért járó jogdíjából, ha tehettem, a tengerhez utaztam.

► Miért nem publikál újságokban?

Nagyon szűk réteg olvas a sajtóban verseket. Ráadásul elvárják, hogy a költő vállalkozó is legyen, temérdek papírt kell kitölteni filléres honoráriumért. Nekem ez nem éri meg. De például a Holmit szerettem: szakmailag kimagasló irodalmi folyóirat volt. Nagy kár, hogy megszűnt.

► Nemrég a Népszabadságot brutális módon politikai okokból számolták fel. Az egykori Milla tagjaként mit gondol erről?

Mi, civilek, megbuktunk. Pedig időben jeleztük, hogy nagy bajok lesznek a sajtó- és szólásszabadsággal, az emberi jogokkal, az egész demokráciával. Mit értünk el? Ma sokkal rosszabb a helyzet, mint akkor volt. Amikor elindí-

tottuk a Millát, tényleg nem volt mögöttünk se politikai erő, se pénz. Mégis százezer embert vittünk ki az utcára. Ám ahhoz nem vettek elég komolyan minket, hogy országos megmozdulások szerveződjének. A jobboldali politika azonban felismerte a civil kezdeményezések veszélyét: sokat zaklattak minket. Én is kaptam fenyegetéseket, ezért is tűntem el egy időre Kolozsvárra. A Milla amúgy is megváltozott közben, többen saját politikai karrierjüket kezdték építgetni. Szerintem súlyos hiba volt ellenzéki pártokhoz szegődni. Egy civil mozgalomnak nem az a dolga, hogy választásokat nyerjen, hanem hogy kontrollálja a mindenkori hatalmat és a népakaratot képviselje.

► Nem akar újra közéleti szerepeket vállalni?

Elvesztettem a hitemet. Nem látok politikai érdek nélküli mozgalmakat, hiteles civil arcokat. Van még néhány független, bátor művész, de őket anyagiilag próbálják ellehetetleníteni itthon.

Én is tervezem, hogy külföldre megyek, talán Berlinbe. Kint talán meg tudnék élni, itthon alig van erőm belefogni dolgokba, azok se jövedelmezőek.

► Évekkel ezelőtt ön tervezte a híres, Demokrácia nevű számítógépes játékot. A játékosok kiválaszthatták, hol éljenek, mivel foglalkozzanak, miként tudnának közösen egy jobb társadalmat teremteni. Ön milyen demokráciát építene?

Abban a játékban istenek is szerepeltek, ők segítettek a nehéz társadalmi konfliktusok megoldásában. A jogállam intézményrendszerének racionálisan kell működnie, csakhogy az ember irracionális lény. Itt Kelet-Európában, Magyarországon a politikai irracionális még inkább elszabadult. Épp ez tartja hatalmon Orbán Viktort és rendszerét. Lehet, hogy nálunk a felvilágosult abszolutizmus működne sikeresen. Olyan tekintélyes vezetőre lenne szükség, aki nemcsak a saját, hanem az egész közösség érdekeit képviselné. ■

Hirdetés

Mert kell egy lap...

Fizessen elő a Népszavára!

06-1-477-9008

www.nepszava.hu

